

Den vanskelige høsten

Høsten vil sannsynligvis gi avklaringer for framtidig norsk mjølkeproduksjon. Mjølkesektoren har alltid vært sentral i norsk landbrukspolitik.

AV LEONID RØDSTEN

WTO-avtalen fra Nairobi i 2015 slår fast at eksportsubsidiene må bort innen 2021. For norske mjølkeprodusenter vil det bety betydelig kutt når eksport av jærbergost ikke lenger kan

Økt omsetningsavgift

Til tross for at det nødvendige kuttet har vært kjent i noen år så er vedtak om nødvendige grep utsatt til i høst. I årets jordbruksforhandlinger hadde verken jordbruket eller staten noe om tilpassing av mjølkeproduksjonen i sine dokumenter. Derimot konkluderte de sammen slik:

”Partene er enige om at det er behov for et best mulig faktagrunnlag for nedskaleringen, og vil gjennomføre en prosess høsten 2019 for å utarbeide et opplegg for hvordan det skal gjennomføres.

Det er enighet om bruk av forholdstall, som har vært vanlig når mjølkekvotene skal tilpasses markedet. Men vel vitende om at det ikke er nok er partene også enige om økt statlig oppkjøp av mjølkekvoter. Dette oppkjøpet skal finansieres gjennom økt omsetningsavgift. I tillegg er det aktuelt å diskutere eventuell oppkjøp av mjølkekvoter som leies ut.

Årets jordbruksforhandlinger er ferdig. Men i løpet av høsten skal partene igjen møtes, da for å kutte i norsk mjølkeproduksjon.

Mange ”svin på skogen”

Norsk mjølkeproduksjon har vært gjennom mange brutale endringer siden årtusensskiftet. Den første store endringa var innføring av omsettelige mjølkekvoter, eller ”mjølke-

børsen”, som åpna for at de som ville avvika mjølkeproduksjon fikk godt betalt. Men mjølkeproduksjonen blei altså opprettholdt som før, på færre bruk. Det skjedde ved jordbruksavtalen i 2002 med Lars

Sponheim som statsråd. Da sa bondelaget ja til innføring av børs, mens bonde- og småbrukerlaget sa nei. Seinere blei det innført muligheter for å leie mjølkekvoter med landbruksminister Terje Riis-Johansen.

Da FrP løfta kvotetaket og fjerna tak på tilskott tok strukturasjonaliseringa nok et sprang. Dette ligger til grunn når partene møtes etter sommeren for å løse problemet. Det kan bli mer enn bare spennende.

Den ”grønne” avtalen

Årets jordbruksavtale er grønnere enn på lenge. Mens de fleste produksjoner sliter med overproduksjon så er det fortsatt rom for mer korn og mer frukt og grønt.

AV LEONID RØDSTEN

Jordbruksavtalen satser på tiltak i grøntsektoren på 65 millioner kroner, Ni millioner øremerkes produsenter som ønsker å etablere småskalaproduksjon av grønnsaker, frukt og bær. Grøntsektoren prioriteres også i verdiskapingsprogrammet som økes med 10 millioner, til 87 millioner i årets oppgjør.

Noe uoversiktlig

– Avtalen er for så vidt positivt for frukt og grønt, men jeg kunne tenkt mer litt annen fordeling. Slik det nå er vil det virke produksjonsdrivende. Ved å legge mer på areal ville tilskotta virke mer utjamnende, sier leder for hagebruksut-

valget i Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Øystein Pugerud.

Han viser til at store felt i nye områder er planta til de seinere åra.

– Vi har ikke helt oversikt over hvor mye det er snakk om ennå. Det er mange som har etablert seg uten leveringsavtale med grossist. Det gjør situasjonen noe uavklart. Vi veit ikke om dette i nær framtid vil gi et økt press i markedet. Vi ser at det satses mye på saft og cider, men det er klart at betalinga i det markedet er lav. Det dekker knapt produksjonskostnadene og vil ikke gi noe vekst i vår økonomi. Avtalene er i det store og hele positivt, men jeg er usikker på hvor stor vekst vi kan ha i frukt og bær.

Etterlyser øko-satsing

– Jeg savner en økoprofil. Det blei helt nulla ut av staten. Forbrukerne vil ha mer og mer økologisk, men samtidig ser vi at norskandelen går ned og det importeres bare mer og mer. Avtalen burdet tatt mer hensyn til hva kunden vil ha og sikra at vi kunne bli leverandø-

ren i et voksende marked, sier Pugerud og viser til at han sjøl leverte økoplommer som ikke kom fram til markedet.

– Bama betalte et forskott på økoprodukter, men blei sittende med tapet fordi de ikke fikk det ut i markedet. Avtalen burde bidra til å sikre vekst i norsk økoproduksjon ved å legge inn økotillegget som tilskott slik jordbruket krevde.

Vil ha tak

Pugerud er skuffa over at staten ikke er villig til å møte jordbruket i kravet om tak på tilskott.

– På sikt håper jeg vi vinner fram med en trappemodell for samla tilskott til bruk, med ei nedtrapping. Med det kan gårdbrukeren sjøl legge opp sin produksjon basert på egen økonomi og de fortrinn brukeren og bruket har og hva markedet vil ha. Med en slik tappemodell kan vi unngå at noen store stikker av med milliontilskott. Dagens system, uten tak, fører til at noen få store stikker av med millionbeløp mens små bruk legges ned.

– Men jeg syns det er spesi-

Leder for hagebruksutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Øystein Pugerud, er glad for satsinga på grøntsektoren i årets jordbruksavtale.– Spesielt positivt er det med et eget vekstprogram for grøntsektoren, sier han.

elt positivt at det er satt av 65 millioner kroner til et vekst-

program som skal utredes nærmere, legger Pugerud til.